

Sisällys

- Prologi: kaatuneen kotiinpaluu 11
- I SUMMAN TAISTELU JA UUSI SOTAHISTORIA 13
- II TYÖYHTEISÖSTÄ TAISTELUKENTÄKSI 25
- III SUMMA KESTÄÄ – JOULUKUUN 1939 TORJUNTATAISTELUT 35
Suojajoukkojen vetäytyminen ja taistelu läntisen Kannaksen
etuvartioasemista 36
Suurtaistelun alku ja puolustusvoitto 45
Siirtymä sotaan ja kestävyYTEEN 58
- IV EREHDYSTEN SUMMA – JOULUN 1939 VASTAHYÖKKÄYS 63
Summajoen taistelu: 6. Divisioonan hämäläisten ja
satakuntalaisten sotilaiden tulikaste 66
5. Divisioonan kantahämäläiset ja varsinaissuomalaiset taistelijat
vastahyökkäyksessä 77
Hyökkäysuskon käytännön seuraukset ja vaikutus
rintamakokemukseen 81
- V SUMMAN RINTAMAYHTEISÖ 89
Sodan mielenmaisema ja jälleenrakennettu arki 93
Sotilaat ja päällystö – Summan yhteisön miehinen hierarkia 102
Työläissotilaat ja suojeluskuntalaiset 116
Uskonto rintamayhteisön ja yksilön sotakokemuksessa 132
Kompromissien yhteisö, kestävyYDEN kulmakivi 141
- VI SORTUNUT SUMMA – HELMIKUUN 1940
SUURHYÖKKÄYS JA LÄPIMURTO 145
Taistelu Summankylän tukikohdista 152
Verinen Sormenkärki ja Lähteen lohkon tuho 159
Läpimurto 168
Menetetty rintama 181

- VII SOTURIN SUMMA – TAISTELIJAN TUNTEET JA OLEMUS 189
Haavoittuminen ja kuolema sotilaiden kokemuksissa ja
muistoissa 194
Tappaminen rintamamiehen työnä ja tehtävänä 204
Tuntematon vihollisotilas 218
Veren ja ihmisyyden kulttuuri 231
- VIII SALATTU SUMMA – SODAN PIMEÄ PUOLI 235
Summan sotavangit 237
Henkinen paine ja romahtamiset Summan rintamanosalla 246
Summan sotilaskarkurit ja itsensäsilpojat 254
Sodan varjot ja pimeä marginaali 263
- IX SUMMAN TAISTELU JA KOTIRINTAMA 265
Koti ja rakkaat Summan sotilaiden kirjeissä 266
Kuoleman seremoniat ja menetyksen kokemus
kotirintamalla 273
Summan miesten kotirintama ilmahyökkäysten kohteena 278
- X SUMMAN PERINTÖ 287
Summan sankaritarinat ja myytit 289
Summan siteet ja Summan muisto – rintamamiehet
sotienjälkeisenä aikana 294
- XI SUMMAN HENKI 305

LIITE:

Summassa taistelleet jalkaväkirykmentit, niiden perusyksiköt,
kokoamispaikat ja miesten kotiseudut 309

Viitteet 314

Lähdeluettelo 346

Henkilöhakemisto 360